

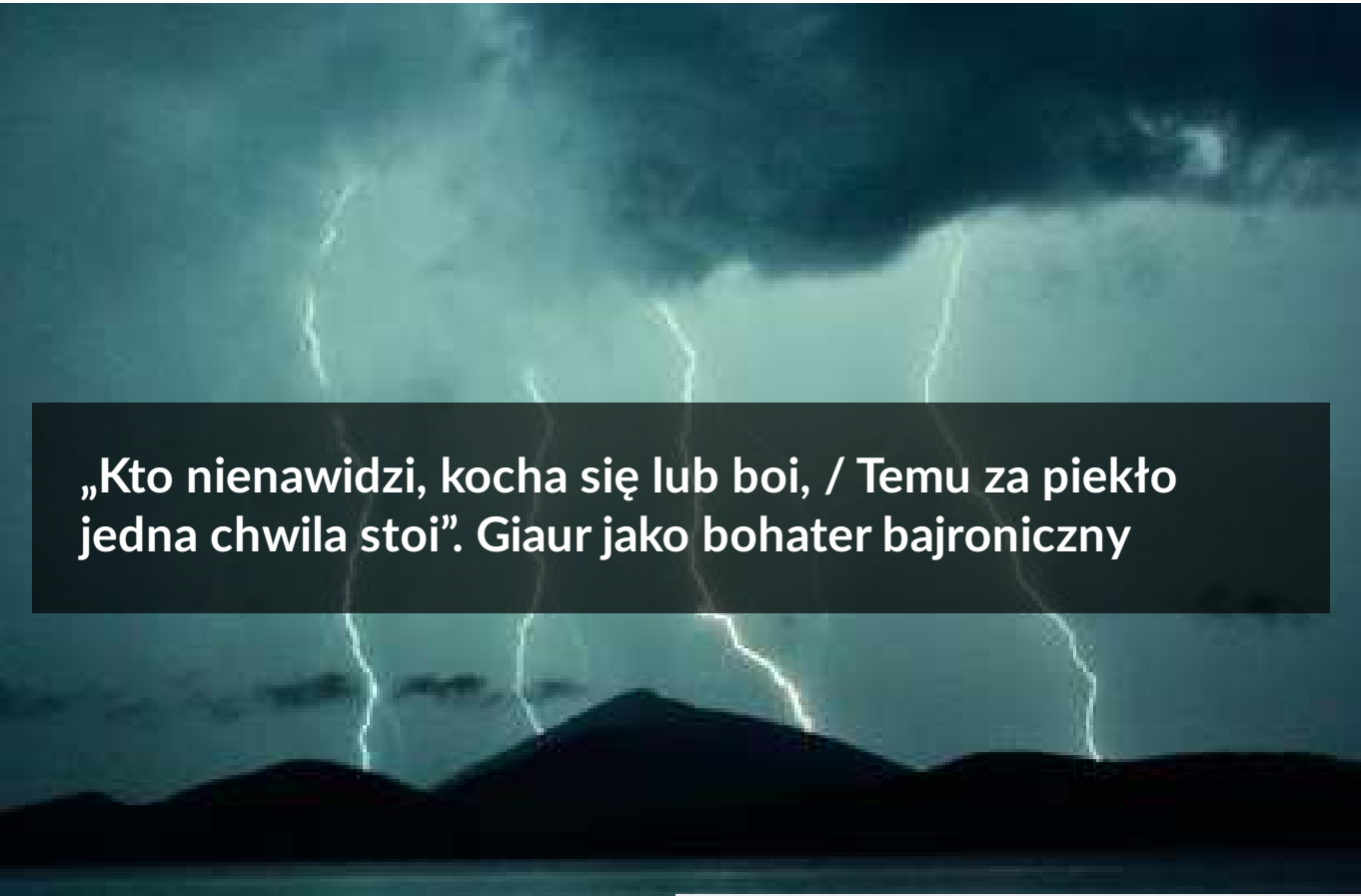

„Kto nienawidzi, kocha się lub boi, / Temu za piekło jedna chwila stoi”. Giaur jako bohater bajroniczny

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Mapa myśli](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: George Byron, *Giaur*, tłum. A. Mickiewicz, Kraków 2017, s. 35–36.
- Źródło: George Byron, *Giaur*, tłum. A. Mickiewicz, Kraków 2017, s. 38–39.
- Źródło: George Byron, *Giaur*, tłum. A. Mickiewicz, Kraków 2017, s. 38–40.
- Źródło: S. Treugutt, *Słownik literatury polskiej XIX wieku*, red. Józef Bachórz, Alina Kowalczykowa, Wrocław 1991, s. 71: *Bajronizm*.
- Źródło: M. Piwińska, *Słownik literatury polskiej XIX wieku*, red. Józef Bachórz, Alina Kowalczykowa, Wrocław 1991, s. 368: *Indywidualizm*.
- Źródło: Agnieszka Wnuk, *Bajronizm jako jeden z języków polskiego romantyzmu. Polskie adaptacje i modyfikacje*, „Świat Tekstów. Rocznik Słupski” 2010, nr 8, s. 231–232.

„Kto nienawidzi, kocha się lub boi, / Temu za piekło
jedna chwila stoi”. Giaur jako bohater bajroniczny

Burza

Źródło: dostępny w internecie: Pixabay, domena publiczna.

Giaur, tytułowy bohater powieści poetyckiej Byrona, jest nowym typem postaci w literaturze, nazwanym od jego twórcy bohaterem bajronicznym. Nie poznajemy jego prawdziwego imienia, narodowości ani pełnej biografii, ale postać ta staje się wyrazem idei ważnych dla romantyków. Giaur przeżywa nieszczęśliwą, tragiczną miłość, jest emocjonalnie rozdarty i wyobcowany. Kierowany wielkimi namiętnościami, mści się, popełniając zbrodnię, ale czy zemsta może przynieść ulgę...

Twoje cele

- Poznasz różne definicje bajronizmu.
- Scharakteryzujesz Giaura jako bohatera bajronicznego.
- Wskażesz w tekście środki artystyczne i wyjaśnisz ich funkcje.
- Wyjaśnisz, w jaki sposób Eugène'a Delacroix ukazał cechy bohatera bajronicznego na swym obrazie.

Przeczytaj

George Byron; il. za: Elbert Hubbard, *Little Journeys to the Homes of English Authors*, vol. 5, New York 1916.

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

George Byron (1788–1824) – poeta angielski, jeden z głównych twórców europejskiego romantyzmu. Zasłynął nie tylko ze względu na swoją twórczość, ale także skandalizującą biografię. Zarówno jego ekscentryczna osobowość, jak i burzliwy życiorys sprawiły, że już za życia otoczyła go legenda. Byron był znany z licznych skandali – wdawał się w głośne romanse, wkrótce po zawarciu małżeństwa został rozwodnikiem, miał radykalne poglądy polityczne, przez co przypisywano mu związki z rewolucjonistami. Ostracyzm społeczny, wywołany separacją z żoną i kolejnymi romansami, zmusił Byrona do opuszczenia Anglii. Wiele podróżował: do Niemiec, Szwajcarii, Włoch, ale

szczególnie upodobał sobie Grecję. Zaangażował się w działania niepodległościowe na rzecz tego kraju, chciał uczestniczyć w powstaniu przeciwko Turcji.

Odważne, bezkompromisowe działania zjednały poecie rzeszę sympatyków. Istotną była także aktualność jego utworów, dzięki której postrzegano go jako wyraziciela dążeń i pragnień całego pokolenia romantyków. Twórczość i biografia Byrona przyczyniły się do wykształcenia zjawiska określanego jako bajronizm. W jego obrębie mieszczą się: określona postawa wobec świata, typ bohatera literackiego, a także tendencje literackie. Bajronizm jest zatem zjawiskiem bardzo szerokim:

Bajronizm jako jeden z języków polskiego romantyzmu. Polskie adaptacje i modyfikacje

Tworzy on [...] swego rodzaju osobny język (kod) romantyzmu, funkcjonujący nie tylko na poziomie tekstów empirycznych (literackich i pozaliterackich), lecz także tekstów kultury: a więc na poziomie gestów, zachowań, przyjmowanych pól społecznych [...]. W takim też rozumieniu, jako czytelny w czasach romantyzmu system znaków, bajronizm funkcjonował w całej Europie, ogarniętej fascynacją osobą i dziełem Byrona: naśladowaniem bądź potępieniem jego stylu życia, a przez to i utworów.

Źródło: Agnieszka Whuk, *Bajronizm jako jeden z języków polskiego romantyzmu. Polskie adaptacje i modyfikacje*, „Świat Tekstów. Rocznik Słupski” 2010, nr 8, s. 231–232.

George Sanders, *George Byron*, ok. 1807–1809

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Bajronizm jako postawa wobec świata oznaczał w kulturze romantyzmu bunt wobec konwencjonalnej moralności i fałszu. Na wzorzec postawy składały się bezkompromisowość, indywidualizm, poszukiwanie własnej drogi, czyli cechy i zachowania charakterystyczne dla samego autora. Istotny był również nakaz walki

o szeroko pojętą wolność. Cechy postawy bajronicznej nosi również wykreowany na kartach literatury **bohater bajroniczny**. To samotny indywidualista oraz buntownik występujący przeciw powszechnie przyjętym prawom i normom społecznym, a także moralności. Zdolny do popełnienia zbrodni, jednak dręczony przez wyrzuty sumienia. Ulega wielkim namiętnościom: miłości i nienawiści; jego uczucie kończy się tragicznie. Jest nieszczęśliwy i samotny, żyje przeszłością, skłócony z ludźmi i światem. Postawa bohatera bajronicznego jest często łączona z pesymizmem, rozpaczą, wewnętrzną uczuciową pustką, tragizmem.

Bajronizm jako tendencję literacką cechuje swoboda kompozycyjna i [synkretyzm rodzajowy](#). Oznacza również sięganie po wzorce gatunków ukształtowanych przez Byrona ([powieść poetycka](#), poemat dygresyjny).

Ivan Aivazovsky, *George Byron na San Lazzaro*, 1899

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Giaur, powieść poetycka Byrona wydana w 1813 roku, to utwór ukazujący historię miłości Giaura i Leili, niewolnicy z haremu tureckiego baszy Hassana. Kobieta zostaje zamordowana przez baszę, który odkrył jej zdradę. Pisarz, wykorzystując wątek miłosny, skupia się na postaci głównego bohatera – owładniętego żądzą zemsty, pełnego namiętności, skłóconego ze światem samotnika, ścigającego mordercę

ukochanej. Powieść poetycka Byrona ukazuje skomplikowane uczucia i stany duszy Giaura – wzorcowy portret bohatera bajronicznego.

Słownik

powieść poetycka

gatunek poezji narracyjnej popularny w romantyzmie; powieść poetycka powstała w Anglii, za jej twórcę uznaje się Waltera Scotta; łączy elementy epickie i liryczne, a jej fabuła jest mocno udramatyzowana; zbliżona treścią do współczesnej noweli lub powieści; ma luźną, fragmentaryczną budowę, jest tajemnicza, zagadkowa, jej tok zaś pełen luk i zakłóceń w chronologii (inwersja czasowa); tło wydarzeń jest często historyczne lub orientalne; bohater powieści poetyckiej, zazwyczaj rozdarty wewnątrz i zbuntowany przeciw światu samotnik, stanowi niejednokrotnie maskę, kryjącą ideową i liryczną osobowość twórcy

synkretyzm rodzajowy

(gr. *synkrētismós* – połączenie, sojusz wojenny) – połączenie elementów liryki, epiki i dramatu

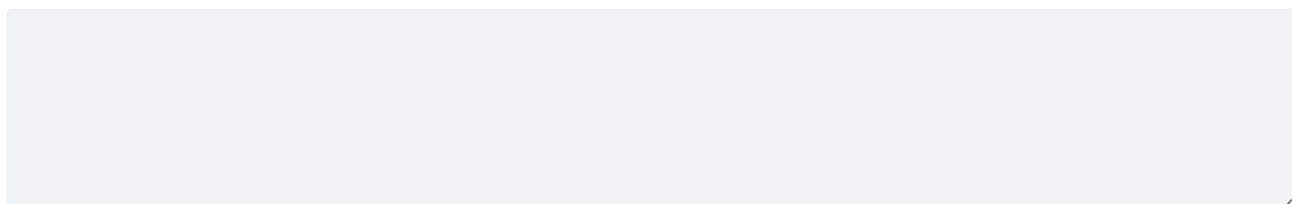
Mapa myśli

Polecenie 1

Zapoznaj się z mapą myśli. W puste miejsca wpisz cytaty z *Giaura*, które ilustrują wskazane cechy bohatera bajronicznego.

Polecenie 2

Wykorzystując mapę myśli oraz cytaty z *Giaura* zamieszczone w e-materiale, wskaż cechy, które łączą Giaura z bohaterami romantycznymi, oraz te, które ich różnią. Jako przykład możesz wykorzystać postać Kordiana z dramatu Juliusza Słowackiego lub Konrada z III cz. *Dziadów* Adama Mickiewicza. Uzasadnij swój wybór.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Ćwiczenie 2

Na podstawie podanego fragmentu scharakteryzuj stan emocjonalny bohatera. Wskaż środki językowe, które pozwalają oddać emocje postaci.

” George Byron

Giaur

W krainach zimnych i serca są chłodne,
Uczuć prawdziwej miłości nie godne.
W moim gorącym sercu, czucia moje
Wrzały jak w Etnie płomieniste zdroje.
Nie umiem nucić w żałosnych piosenkach
O lubych więzach i okrutnych wdziękach.
Jeśli krwi burza, oczu błyskawica,
Ust nieme drzenie, mieniające się lica,
Serca katownia i głowy szaleństwo,
Śmiałość w zamiarach i w spełnieniu męstwo,
Pierś chciwa zemsty, dłoń zbrojna [kindzątem](#),
Wszystko, co czułem i co dokonałem,
Jeśli to znakiem kochania – kochałem!
Nie wiem, co wzdychać i skargi wywierać,
Wiem, jak wzajemność zyskać i umierać.
Umrę, lecz pierwej rozkoszy użyłem,
Niech co chce będzie – szczęśliwy już byłem.
Mamże kląć losom? jam sprawca mej doli,
Ja chciałem cierpieć, nie zmieniłem woli,
Dziś wróc mi dawne trudy i rozkosze,
Jam gotów znosić, co zniosłem, co znoszę.
Gotów żyć znowu, jakeśmy z nią żyli,
Gotów na wszystko – prócz śmierci Leili.
Życia mojego żałować nie warto,

Żałuję życia, które jej wydarto.
Ona spi falmi nakryta chłodnemi!
Ach! czemuż grobu nie miała na ziemi, —
Czemuż to serce schorzałe nie może
Znaleźć i dzielić jej podziemne łożę? —
Ach! był to anioł życia i światłości,
Widzę go dotąd w oczach moich gości,
Kraży wkoło mnie, wabi mnie i nęci,
Moja zaranna jutrzienka pamięci!
[...]
Ach! ona była mą gwiazdą polarną,
Zgasła, któż teraz oświeci noc czarną!
Ach! gdyby jeszcze weszła mi pogodnie,
Wiodła mnie znowu, chociażby na zbrodnie!
Bo cóż dziwnego, że kto wraz postrada
I całe szczęście, i wszystkie nadzieje,
Pokornie głowy pod wyrok nie składa,
Ale klnie losom i z bólu szaleje,
I w zbrodniach szuka męczarniom ulżenia,
A zwiększa tylko winy i cierpienia?
Ach! serce chore na wewnętrzne rany,
Nie dba na żaden cios zewnątrz zadany!
Kto raz spadł z niebios, już się nic nie lęka,
Mniejsza gdzie spadnie, wie, że wszędzie męka.

Źródło: George Byron, *Giaur*, tłum. A. Mickiewicz, Kraków 2017, s. 35–36.

Ćwiczenie 3

Na podstawie fragmentu utworu z ćwiczenia 2. scharakteryzuj sposób postrzegania miłości przez Giaura.

Na podstawie podanego fragmentu scharakteryzuj postawę bohatera w obliczu śmierci.

” George Byron

Giaur

Nie mów pacierzy, w skutek ich nie wierzę,

Silniejsza rozpacz niż twoje pacierze.

Zbawienia nie wart jestem — i nie żądam,

Nie raj, ale spoczynku wyglądam.

[...]

Wszystkie me grzechy i część mych boleści:

Ale mi nie mów więcej o pokucie;

Już późno! bliskiej śmierci mam przecucie.

Chociażbym przyjął wiarę objawioną,

Czy ty odrobisz, co już raz zrobiono?

Za łzy pociechy wdzięczny jestem tobie.

Ksiądz nie pomoże nic w mojej chorobie,

Tajnie mej duszy sam w milczeniu badaj,

Jeśli masz litość nade mną, nie gadaj.

Gdybyś mógł wrócić życie mej Leili,

Ja bym pokutę zaczął od tej chwili,

Kupiłbym zaraz i msze, i odpusty,

I modliłbym się stygnącymi usty.

Pójdź do jaskini, gdy strzelcy wychwyca

Z gniazda lwie małe, i rozmów się z lwicą,

Spróbuj ukoić jej żałosne jęki,

Mojej nie ulżysz, nie rozdrażniaj męki. —

Ćwiczenie 5

Z podanego fragmentu *Giaura* wypisz trzy metaforyczne określenia, które charakteryzują głównego bohatera. Wyjaśnij, jak je rozumiesz.

” George Byron

Giaur

W młodości latach, w szczęśliwych godzinach,

Gdym lubił dzielić smutki i wesela,

W mojej ojczyzny kwitnących dolinach

Miałem – czy mam go dotąd? – przyjaciela – [...]

Pierścień ten – niech go z rąk twoich otrzyma,

Wręcz mu i opisz, coś miał przed oczyma:

Ciało uwiędłe, duszę zagaszoną,

Łódź falą uczuć na step wyrzuconą,

Zwój pism zatarty – liść z dalekiej strony

Wichrem przygnany i mrozem zwarzony.

Źródło: George Byron, *Giaur*, tłum. A. Mickiewicz, Kraków 2017, s. 38–39.

Ćwiczenie 6

Omów malarski wizerunek Giaura stworzony przez Eugène'a Delacroix. Wyjaśnij, w jaki sposób malarz ukazał cechy bohatera bajronicznego.

Eugène Delacroix, *Walka Giaura i baszy*, 1835

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Ćwiczenie 7

Na podstawie poniższego tekstu odpowiedz na pytanie: Przeciwno czemu buntuje się bohater bajroniczny? W jaki sposób to robi? W odpowiedzi odnieś się także do postawy Giaura.

” M. Piwińska

Słownik literatury polskiej XIX wieku

Indywidualizm wczesnoromantyczny osiągnął apogeum w bajronizmie, dającym najjaskrawszy i najbardziej powszechny wyraz rozczarowania pokolenia, któremu wypadło żyć w epoce kryzysu wartości [...]. Istota buntu bajronistycznego tkwiła w skrajnym, aż do zemsty i zbrodni posuniętym proteście przeciw prawom świata, w sposób bezwzględny podporządkowującym jednostkę interesom zbiorowości. Bajronista to człowiek szlachetny, wyrastający ponad otoczenie siłą swych namiętności i wielkim poczuciem wolności i godności. Za przejaw najwyższego bezprawia uważał zniszczenie miłości [...]. Ugodzony w to, co miał najdroższego, stawał się zbrodniarzem, wydawał wojnę ziemi, a ulgę znajdował w zbrodniach i zemście, w wymierzaniu kary złemu światu. Na obliczu bohatera bajronowskiego wyryte są [...] zbrodnie, ale jednocześnie przetrawione jest ono smutkiem, cierpieniem, poczuciem winy. Miłość, zbrodnia i ból, to najbardziej zaakcentowane w jego psychice doświadczenia. Istotnym rysem bohaterów bajronowskich jest więc samotność, izolacja od świata, ucieczka w egzotyczne i puste przestrzenie lub w sztuczne raje [...].

Źródło: M. Piwińska, *Słownik literatury polskiej XIX wieku*, red. Józef Bachórz, Alina Kowalczykowa, Wrocław 1991, s. 368: *Indywidualizm*.

Ćwiczenie 8

Przeczytaj podany fragment, a następnie wykonaj polecenia.

1. Wyjaśnij, z czego wynikała popularność bajronizmu w epoce romantyzmu.
2. Rozważ, czy w dzisiejszych czasach Byron byłby popularny. Uzasadnij swoje zdanie.

” S. Treugutt

Słownik literatury polskiej XIX wieku

W Byronie rozpoznawano prawdę własnego cierpienia, własną pasję. Bo bohater Byrona, obarczony zwykle piętnem negacji, nawet przestępstwa, był wyniosły, dumny, był świadectwem tragizmu ludzkiej kondycji. W orientalnym lub historycznym kostiumie tego bohatera ludzie w różnych krajach rozpoznawali własne namiętności i potężne echo swojego niepokoju. Głos Byrona docierał przede wszystkim do młodej generacji, do ludzi o żywych aspiracjach i o znikomych - w Europie Świętego Przymierza - możliwościach swobodnego rozwoju. Byron idealnie trafił w ducha czasu, stał się sygnałem wywoławczym nowej poezji, wyzwolonej obyczajowości, prawdy przeżywania, a przede wszystkim buntu, najrozmaiciej przeżywanego od kategorii psychicznych po politykę, rzucającego wyzwanie i moralnemu zakłamaniu i tyranom.

Źródło: S. Treugutt, *Słownik literatury polskiej XIX wieku*, red. Józef Bachórz, Alina Kowalczykowa, Wrocław 1991, s. 71: *Bajronizm*.

Dla nauczyciela

Autorki: Małgorzata Kosińska-Pułka, Bożena Święch

Przedmiot: Język polski

Temat: „Kto nienawidzi, kocha się lub boi, / Temu za piekło jedna chwila stoi”.

Giaur jako bohater bajroniczny

Grupa docelowa:

III etap edukacyjny, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy i rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

3) rozróżnia gatunki epickie, liryczne, dramatyczne i synkretyczne, w tym: gatunki poznane w szkole podstawowej oraz epos, odę, tragedię antyczną, psalm, kronikę, satyrę, sielankę, balladę, dramat romantyczny, powieść poetycką, a także odmiany powieści i dramatu, wymienia ich podstawowe cechy gatunkowe;

5) interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego;

6) rozpoznaje w tekstach literackich: ironię i autoironię, komizm, tragizm, humor, patos; określa ich funkcje w tekście i rozumie wartościujący charakter;

- 9) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi; poddaje ją refleksji;
- 10) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje;
- 13) porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, dostrzega kontynuacje i nawiązania w porównywanych utworach, określa cechy wspólne i różne;
- 14) przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej;
- 15) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny;
- 16) rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne i narodowe; określa ich rolę i związek z problematyką utworu oraz znaczenie dla budowania własnego systemu wartości.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

- 1) przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych;
- 2) analizuje strukturę tekstu: odczytuje jego sens, główną myśl, sposób prowadzenia wywodu oraz argumentację;
- 6) odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki;

II. Kształcenie językowe.

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

- 1) wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii i składni w analizie i interpretacji tekstów oraz tworzeniu własnych wypowiedzi;

2) rozumie zróżnicowanie składniowe zdań wielokrotnie złożonych, rozpoznaje ich funkcje w tekście i wykorzystuje je w budowie wypowiedzi o różnym charakterze;

4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

1) stosuje zasady ortografii i interpunkcji, w tym szczególnie: pisowni wielką i małą literą, pisowni łącznej i rozłącznej partykuły nie oraz partykuły -bym, -byś, -by z różnymi częściami mowy; pisowni zakończeń -ji, -ii, -i ; zapisu przedrostków roz-, bez-, wes-, wz-, ws-; pisowni przyimków złożonych; pisowni nosówek (a, ę) oraz połączeń om, on, em, en ; pisowni skrótów i skrótowców;

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

1) formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych;

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

1) zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie;

2) buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze znajomością jej funkcji językowej, z uwzględnieniem celu i adresata, z zachowaniem zasad retoryki;

3) reaguje na przejawy agresji językowej, np. zadając pytania, prosząc o rozwinięcie lub uzasadnienie stanowiska, wykazując sprzeczność wypowiedzi;

4) zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji;

IV. Samokształcenie.

1. rozwija umiejętność pracy samodzielnej między innymi przez przygotowanie różnorodnych form prezentacji własnego stanowiska;

2. porządkuje informacje w problemowe całości poprzez ich wartościowanie; syntetyzuje poznawane treści wokół problemu, tematu, zagadnienia oraz wykorzystuje je w swoich wypowiedziach;

6. wybiera z tekstu odpowiednie cytaty i stosuje je w wypowiedzi;

Lektura uzupełniająca

18) George Byron, Giaur (fragmenty);

Zakres rozszerzony

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń: spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

2) rozumie pojęcie tradycji literackiej i kulturowej, rozpoznaje elementy tradycji w utworach, rozumie ich rolę w budowaniu wartości uniwersalnych;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje w zakresie wielojęzyczności;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.

Cele lekcji. Uczeń:

- poznaje cechy gatunkowe powieści poetyckiej,
- charakteryzuje Giaura jako bohatera bajronicznego,
- utrwała swoją wiedzę o lekturze podczas pracy w grupie zadaniowej,

- dostrzega w fabule i strukturze *Giaura* inspiracje dla oryginalnych filmowych adaptacji dzieła,
- redaguje argumenty uzasadniające filmowy potencjał dzieła Georga Byrona.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- ćwiczeń przedmiotowych;
- z użyciem komputera;
- podająca.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda;
- telefony z dostępem do internetu.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. **Przygotowanie do zajęć.** Nauczyciel loguje się na platformie i udostępnia uczniom e-materiał *Kto nienawidzi, kocha się lub boi, / Temu za piekło jedna chwila stoi. „Giaur” jako bohater bajroniczny*. Prosi uczestników zajęć o zapoznanie się z tekstem w sekcji „Przeczytaj” oraz mapą myśli obrazującą cechy bohatera bajronicznego. Uczniowie powinni zastanowić się nad możliwościami, jakie tekst *Giaura* daje współczesnym twórcom kina. Komu ze znanych im reżyserów zaproponowałiby przeniesienie historii *Giaura* na ekran? Swoje wybory powinni ustnie uzasadnić.
Uczniowie mogą obejrzeć film *Odwet* z 1990 r. w reż. T. Scotta.

Faza wprowadzająca:

1. Nauczyciel rozpoczyna lekcję nawiązaniem do wypowiedzi reżysera Sergiusza Eisensteina, który twierdził, że w dziełach romantyka (Puszkina) interesująca dla filmowców są: żywa akcja, interesująca fabuła, kompozycja dramatyczna, dynamika i niesłychane opisy.
2. Nauczyciel pyta uczniów, czy *Giaur* Georga Byrona ma te cechy, które dostrzegł reżyser w dziełach innego romantyka?
Uczniowie wyliczają filmowe cechy *Giaura*, nauczyciel zapisuje je na tablicy w formie mapy myśli.
3. Podanie celu i tematu zajęć.

Faza realizacyjna:

1. Nauczyciel proponuje uczniom, aby pracując w 4 grupach, przedstawili swój pomysł na adaptację powieści poetyckiej *Giaur* wybranemu przez siebie reżyserowi. Ich zadaniem jest:
 - 1) uzasadnienie wyboru reżysera,
 - 2) przekonanie reżysera, że należy sfilmować *Giaura* i wykorzystać uczniowskie pomysły.
2. Podczas pracy członkowie grup formułują argumenty związane z konstrukcją głównego bohatera i akcją powieści poetyckiej. Korzystają z mapy myśli zamieszczonej w e-materiale, odnoszą się do fragmentów *Giaura* zamieszczonych w sekcji „Przeczytaj”. Wykonują ćwiczenia 1–5 i 7 z sekcji

„Sprawdź się”, a wnioski z ich realizacji wykorzystują w swoich prezentacjach przygotowanych dla reżysera. Przydatne może się okazać ćw. 6, które prezentuje sposób wykorzystania tematu *Giaura* w sztuce wizualnej.

O formie prezentacji decydują uczniowie (analiza wybranego fragmentu *Giaura* ze wskazaniem jego filmowych cech, nagranie telefonem komórkowym fragmentu filmu, zredagowanie argumentu, fragment scenopisu, napisanie wypowiedzi argumentacyjnej, inne). Punktem wyjścia dla uczniów-filmowców będą zapisy z mapy myśli, która powstała w fazie wprowadzającej do lekcji:

- żywa akcja,
- interesująca fabuła,
- dramatyczna kompozycja,
- typ bohatera,
- plastyczność opisu,
- operowanie różnymi planami filmowymi,
- ciekawa scenografia,
- kunsztowne łączenie elementów słuchowo-wzrokowych, rytm tekstu.

3. Grupy przedstawiają efekty swojej pracy. Uczniowie oceniają się nawzajem, a nauczyciel komentuje prezentacje.

Faza podsumowująca:

1. Nauczyciel proponuje uczniom, aby wykorzystali swoją wiedzę o filmowych cechach romantycznej powieści poetyckiej podczas ustnych recenzji filmu *Odwet* lub innego znanego im filmu przedstawiającego bohatera o cechach bajronicznych.

Uczniowie wymieniają tytuły znanych im filmów, sprawdzają w źródłach online dane o reżyserze, gatunku filmowym, aktorach. Tytuły zapisują na tablicy.

Praca domowa:

1. Jaką rolę wyznaczasz dla siebie podczas pracy nad filmowaniem *Giaura*?

Uzasadnij swój wybór, uwzględniając cechy gatunkowe proponowanego przez Ciebie filmu oraz własne predyspozycje i zainteresowania.

2. Zaproponuj utwór, który twoim zdaniem powinien stanowić główny motyw muzyczny filmu *Giaur*. Uzasadnij swój wybór.

Materiały pomocnicze:

- Michał Larek, *Powieść poetycka, czyli pocisk*, „Polonistyka”, 2018/3.
- Tony Scott, *Odwet*, film z 1990 r.
- Agnieszka Wnuk, *Bajronizm jako jeden z języków polskiego romantyzmu. Polskie adaptacje i modyfikacje*, „Słupskie Prace Filologiczne”, 2010/8.

Wskazówki metodyczne

- Uczniowie mogą wykorzystać multimedium „Mapa myśli” do przygotowania się do lekcji powtórkowej.